

Polska na rynku przetargów międzynarodowych ONZ

Cytowanie: Leszczyński, P., Lubasiński, J., Mądry, T., Mierzejewski, M., Ogórek, S. (2023),
Polska na rynku przetargów międzynarodowych ONZ, Polski Instytut Ekonomiczny,
Warszawa.

Warszawa, listopad 2023 r.

Autorzy: Paweł Leszczyński, Jędrzej Lubasiński, Tomasz Mądry, Mateusz Mierzejewski,
Szymon Ogórek

Redakcja merytoryczna: Jakub Rybacki, Paweł Śliwowski

Redakcja: Jakub Nowak, Małgorzata Wieteska

Projekt graficzny: Anna Olczak

Skład i łamanie: Tomasz Gałązka

Polski Instytut Ekonomiczny

Al. Jerozolimskie 87

02-001 Warszawa

© Copyright by Polski Instytut Ekonomiczny

ISBN 978-83-67575-57-7

Spis treści

Kluczowe liczby	4
Kluczowe wnioski	5
Wprowadzenie	6
Trendy w międzynarodowych zamówieniach publicznych	7
Polska w przetargach międzynarodowych	13
Wsparcie polskich przedsiębiorstw w przetargach międzynarodowych.	17
Bibliografia	20
Spis tabel i wykresów.	21

Kluczowe liczby

29,6 mld USD

wyniosła globalna wartość międzynarodowych zamówień publicznych w 2022 r.

18 proc.

międzynarodowych zamówień publicznych realizują trzy kraje: USA, Belgia i Wielka Brytania

70 mln USD

wyniosła wartość międzynarodowych zamówień publicznych w Polsce w 2022 r.

0,24 proc.

wynosi udział Polski w rynku przetargów międzynarodowych ONZ

70.

miejsce Polski w zestawieniu państw pod względem liczby przetargów, niższe niż Haiti, Hiszpanii czy Włoch

Kluczowe wnioski

- **Firmy europejskie mają największy udział w przetargach międzynarodowych ONZ.** W 2022 r. wartość zakupów wyniosła 10,2 mld USD, głównie dzięki wzrostom w sektorze ochrony zdrowia od dostawców z Belgii i Zjednoczonego Królestwa. Globalnie wartość międzynarodowych zamówień publicznych według ONZ wyniosła 29,6 mld USD, o 0,03 procent niżej niż w rekordowym 2021 r.
- **Przetargi międzynarodowe są zdominowane przez wąską grupę państw.** Zamówienia ogłaszane przez ONZ dotyczą 222 krajów lub terytoriów, a za realizację ponad 40 procent z nich odpowiada 10 krajów liderkich. Dużą rolę odgrywa USA – dostawca usług z zakresu inżynierii, badań, podróży, żywności i zakwaterowania, polityki i spraw obywatelskich oraz Belgia i Wielka Brytania, które zyskały w 2022 r. ze względu na większą liczbę przetargów w kategorii farmaceutyków, środków antykoncepcyjnych i szczepionek. Te trzy kraje realizują łącznie 18 proc. światowych zamówień publicznych.
- **Rola Polski w międzynarodowych przetargach wzrosła po wybuchu wojny na Ukrainie.** Skala udziału w przetargach międzynarodowych względem krajowych wzrosła 15-krotnie. Wartość zamówień w 2022 r. wyniosła 71,3 mln USD. Ponad 50 proc. aktywności polskich realizuje 6 podmiotów, a wyniki badań PIE wskazują, że 90 proc. średnich i dużych firm nie planuje udziału w przetargach międzynarodowych.

Wprowadzenie

Rynek zamówień publicznych ma znaczący udział w kreowaniu światowego PKB. Komisja Europejska i Bank Światowy szacują, że jest to ok. 15 proc. globalnego PKB ([www1](#); [www2](#)). Zamówienia publiczne to proces, w którym sektor publiczny, instytucje rządowe lub inne organizacje finansowane ze środków publicznych nabywają towary lub usługi od firm prywatnych. Celem jest zapewnienie niezbędnych zasobów do realizacji zadań i celów tych organizacji. Przykładem takich działań są zamówienia zlecane przez Europejską Agencję Bezpieczeństwa Lotniczego czy Światowy Program Żywnościowy, realizowane przez przedsiębiorstwa prywatne. Specyficznym segmentem jest rynek przetargów międzynarodowych. W raporcie opisujemy ten rynek w Polsce oraz na świecie w latach 2013-2022. Do badania wykorzystaliśmy dane odnoszące się do międzynarodowych przetargów ONZ, co jest podyktowane dostępnością oraz jakością danych. W 2022 r. wartość międzynarodowych zamówień publicznych wynosiła ok. 30 mld USD.

Od czasu transformacji ustrojowej polski eksport odgrywał kluczową rolę w dynamizowaniu gospodarki krajowej. Znaczący wzrost eksportu, który w 2019 r. stanowił 45 proc. wartości PKB, był powiązany z integracją Polski ze światowym systemem produkcji, w tym z korzyściami płynącymi z członkostwa w Unii Europejskiej. Równocześnie jednak polskie przedsiębiorstwa nie wykorzystują zbudowanych już relacji na rynkach międzynarodowych do pozyskiwania zamówień w ramach przetargów międzynarodowych. Prezes Urzędu Zamówień Publicznych wskazał, że w 2022 r. polskim przedsiębiorstwom udzielono 114 zamówień w innych krajach Unii Europejskiej na kwotę 868 mln EUR ([www3](#)). To ok. 0,3 proc. wartości rynku zamówień publicznych. W danych ONZ w ujęciu rocznym obserwujemy natomiast 15-krotny wzrost wartości zamówień otrzymanych i realizowanych przez polskie przedsiębiorstwa. Ta zmiana może jednak okazać się przejściową anomalią, gdyż jest wywołana głównie przez kryzys w sąsiedniej Ukrainie, co stanowiło impuls do zajęcia się rynkiem przetargów przez przedsiębiorstwa w Polsce.

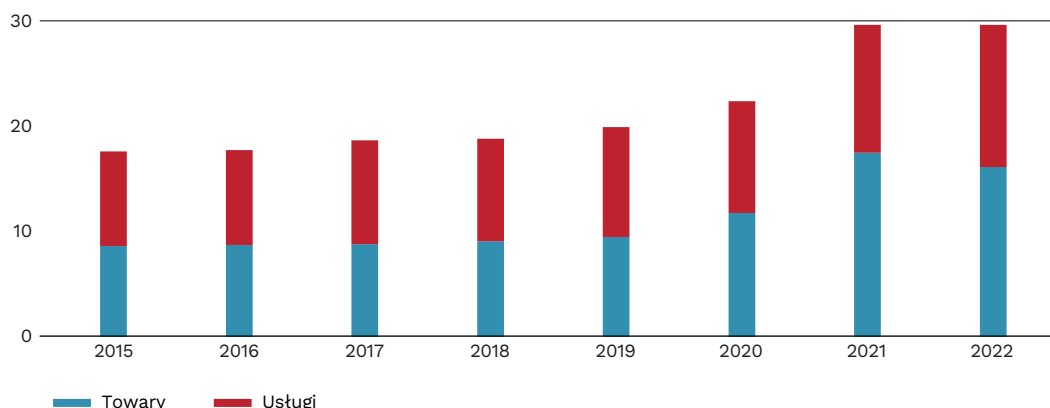
Rynek zamówień publicznych rośnie systematycznie z powodu rozwoju organizacji pomocowych. W ramach ONZ kilka organizacji organizuje przetargi. Najważniejsze z nich to:

1. UNICEF – Fundusz Narodów Zjednoczonych na Rzecz Dzieci, 42,8 mld USD w latach 2013-2022,
2. WFP – Światowy Program Żywnościowy, 35,9 mld USD,
3. UN Secretariat – Sekretariat ONZ, 31 mld USD,
4. UNDP – Program ONZ ds. rozwoju, 23,7 mld USD,
5. UNOPS – Biuro ONZ ds. obsługi projektów, 12,9 mld USD,
6. WHO – Światowa Organizacja Zdrowia, 10,4 mld USD.

Trendy w międzynarodowych zamówieniach publicznych

W 2022 r. międzynarodowe zamówienia publiczne osiągnęły wartość 29,6 mld USD. To mniej niż w 2021 r. Spadek był jednak nieznaczny – wyniósł 7,8 mln USD, co stanowi mniej niż 0,03 proc. rynku. Zmalała wartość zakupów towarów – zmniejszyła się o 1,4 mld USD, czyli o 7,8 proc. Rosta wartość zakupów usług – powiększyła się o 1,3 mld USD, co stanowi wzrost o 11,1 proc. Zamówienia publiczne znajdują się na dużo wyższym poziomie niż przed pandemią – od 2019 r. wzrosły o 35 proc. Od 2015 r. struktura zamówień usług i towarów jest mniej więcej podobna – składa się w połowie z zamówień na usługi, a połowie na towary.

Wykres 1. Globalny rynek zamówień publicznych z podziałem na towary i usługi (w mld USD)

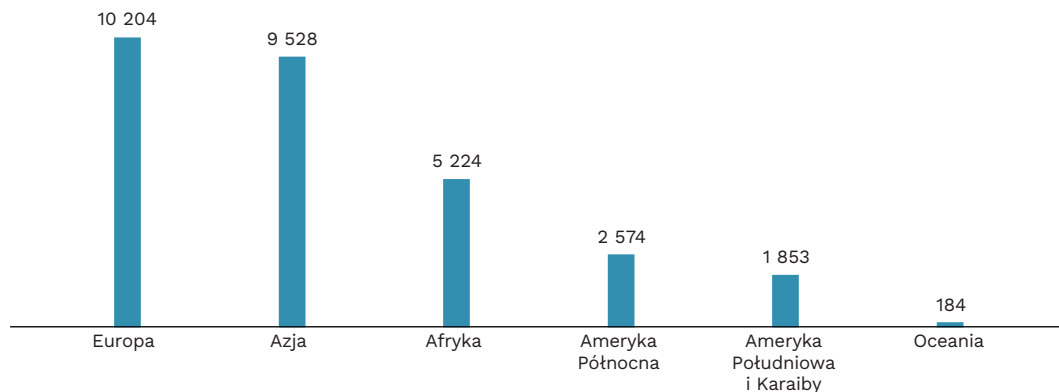

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie danych ONZ (www16).

W latach 2021-2022 agencje ONZ zwiększyły zakupy od dostawców ze wszystkich regionów świata z wyjątkiem Ameryki Łacińskiej i Karaibów. Po raz pierwszy **Europa stała się największym regionem dla przetargów międzynarodowych ONZ z zakupami na poziomie 10,2 mld USD**, co oznacza wzrost o 1,1 mld USD w porównaniu z 2021 r. Kluczowym czynnikiem były zakupy w sektorze ochrony zdrowia od dostawców z Belgii i Zjednoczonego Królestwa – te wzrosty łącznie o 1,1 mld USD. Wzrosła również liczba zamówień realizowanych przez przedsiębiorstwa z Ukrainy (wartość 260 mln USD) oraz Danii (185 mln USD).

Drugim regionem pod względem wartości przetargów międzynarodowych jest Azja – 9,5 mld USD. Najwyższe wzrosty zaobserwowano w Afganistanie (397 mln USD), Pakistanie (328 mln USD) oraz Zjednoczonych Emiratach Arabskich (227 mln USD).

Wykres 2. Struktura międzynarodowych dostawców zamówień publicznych w 2022 r. z podziałem na kontynenty (w mln USD)

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie danych ONZ (www16).

Rynek przetargów międzynarodowych jest nadal zdominowany przez kilka krajów. Zamówienia zgłaszane przez ONZ dotyczą 222 krajów lub terytoriów. Równocześnie za **realizację ponad 40 proc. z nich odpowiada 10 krajów li-derskich.** Są to:

- **Stany Zjednoczone** – kraj z największym udziałem w wolumenie przetargów, z wartością zamówień rzędu 2,4 mld USD. Kraj stał się głównym dostawcą usług z zakresu inżynierii, badań, podróży, żywności i zakwaterowania oraz polityki i spraw obywatelskich dla systemu ONZ. USA dominują głównie w dostawach usług. Kraj odpowiada za 8 proc. wartości zamówień międzynarodowych;
- **Belgia** – drugi co do wielkości kraj z łączną wartością dostaw 1,7 mld USD, pierwszy w pozycji towarów. W latach ubiegłych zajmowała dalsze pozycje w ogólnym rankingu przetargów międzynarodowych. Awans jest związany z realizacją przetargów dotyczących farmaceutyków, środków antykoncepcyjnych i szczepionek. Z Belgii pochodzi firma o najwyższej zakontraktowanej kwocie na zakup dóbr i usług – GlaxoSmithKline, które w latach 2015-2020 zdobyło kontrakty o sumarycznej wartości 2,5 mld USD. To o 0,7 mld USD więcej niż kolejne przedsiębiorstwo w rankingu. W 2022 r. wśród 10 największych przedsiębiorstw z umowami z ONZ, z Belgii pochodziły dwie. Podobny wynik miała jedynie Dania;
- **Wielka Brytania** – zamówienia realizowane przez firmy z tego kraju osiągnęły rekordową wartość 1,3 mld USD w 2022 r. – to wzrost o 580 mln USD. Pozwoliło to na awans z dziesiątego na trzecie miejsce wśród największych dostawców. Główną przyczyną wzrostu były zakupy w segmencie farmaceutyków, środków antykoncepcyjnych i szczepionek. Wartość zakupów w tym segmencie wzrosła ponad trzykrotnie w porównaniu z 2011 r. – z 171 do 761 mln USD. Podmiotem zlecającym nowe zamówienia był UNICEF – wartość kontraktów wzrosła o 592 mln USD. Kraj pozostał również największym dostawcą w segmencie usług związanych z porządkiem publicznym i bezpieczeństwem (łączna wartość 34 mln USD), pomimo spadku o 3,3 mln USD;
- **Zjednoczone Emiraty Arabskie** – kraj zwiększył zaangażowanie w przetargach międzynarodowych w ostatnich latach, głównie w wyniku wzrostu zamówień w kategorii paliw i smarów, i osiągnął wartość 1 mld USD.

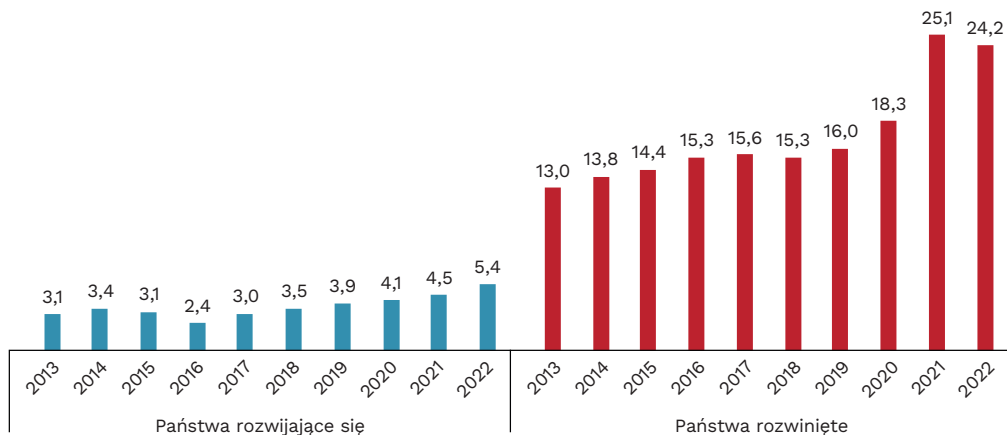
Tabela 1. Globalni liderzy zamówień publicznych 2022 r.

Pozycja	Państwo	Kwota (w mld USD)	Udział w zamówieniach ogółem (w proc.)
1.	Stany Zjednoczone	2,4	8
2.	Belgia	1,7	6
3.	Wielka Brytania	1,3	4
4.	Dania	1,3	4
5.	Szwajcaria	1,2	4
6.	Indie	1,1	4
7.	Zjednoczone Emiraty Arabskie	1,0	3
8.	Turcja	0,9	3
9.	Francja	0,8	3
10.	Afganistan	0,7	3

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie danych ONZ ([www16](#)).

W rynku zamówień międzynarodowych ONZ najszybciej rośnie udział krajów rozwijających się. W 2022 r. było to 5,4 mld USD, o 19 proc. więcej niż w 2021 r. Od 2016 r. w krajach rozwijających się rokrocznie wartość przetargów zwiększa się średnio o 20 proc. Na przetargach najczęściej korzystają Afganistan czy Jemen (wydatki rządu 4,3 mld USD od 2013 r.). Wzrasta również wartość wspólnych projektów międzynarodowych – również o ok. 20 proc., do 1,5 mld USD. Najsilniejszy wzrost przetargów dotyczy bezpieczeństwa żywnościowego, zaś takie projekty najczęściej zleca Światowy Program Żywnościowy (World Food Programme, WFP).

Wykres 3. Wartość przetargów ONZ z podziałem na rodzaj krajów

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie danych ONZ.

W ostatnich latach międzynarodowe zamówienia publiczne pozostają pod silnym wpływem pandemii COVID-19 oraz konfliktów międzynarodowych. **Nie-mał połowę wartości zamówień publicznych (44 proc.) z blisko 30 mld USD zakontraktowanych w 2022 r. stanowiły zamówienia trzech kategorii:**

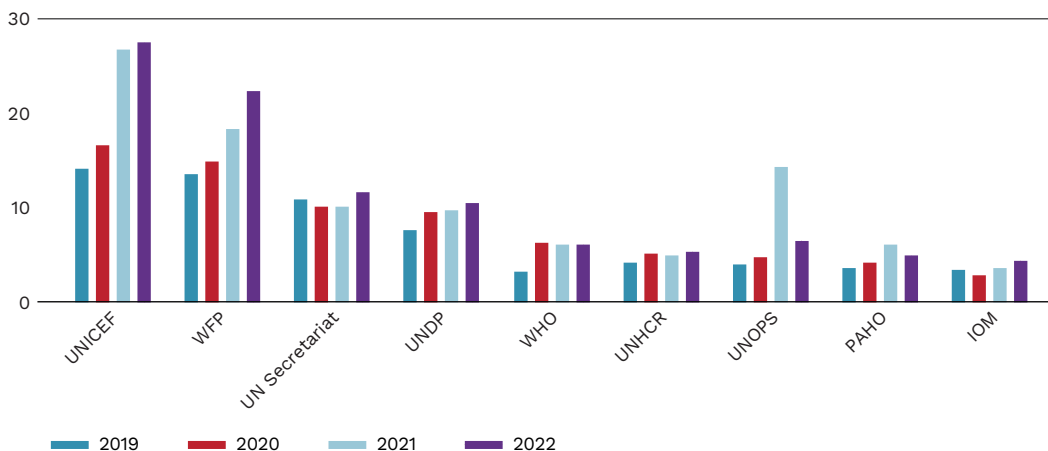
- leki, środki antykoncepcyjne i szczepionki,
- produkty spożywcze i napoje,
- transport, magazynowanie i usługi pocztowe.

Leki, środki antykoncepcyjne i szczepionki: w 2022 r. segment ten osiągnął wartość 5,7 mld USD. Oznacza to spadek o 2,4 mld USD w porównaniu z 2021 r. UNICEF pozostał największym nabywcą, z zakupami o wartości 3,9 mld USD. Prawie całą wartość, bo aż 3,7 mld USD, przeznaczają na zakup leków immunomodulujących, w tym szczepionek, co wynika głównie z pandemii COVID-19 i szczepień w mniej rozwiniętych krajach.

Produkty spożywcze i napoje: w 2022 r. segment znacząco wzrósł i osiągnął wartość 3,7 mld USD. To wzrost o 1,2 mld USD w porównaniu z 2021 r. Główni dostawcy tych produktów pochodzili z Turcji, Pakistanu i Afganistanu i dostarczyli produkty o łącznej wartości 1,1 mld USD.

Transport, magazynowanie i usługi pocztowe: w 2022 r. segment osiągnął wartość 3,6 mld USD, co stanowi wzrost o 461 mln USD w porównaniu z 2021 r. Wzrost można przypisać głównie rosnącemu zapotrzebowaniu na transport pasażerski i usługi transportowe w miarę wychodzenia krajów z pandemii COVID-19, a także skokowi cen transportu spowodowanemu wstrząsami cenowymi paliw. Głównym nabywcą pozostał WFP, z łączną wartością zakupów wynoszącą 1,5 mld USD. To wzrost o 100 mln USD w porównaniu z 2021 r.

Wykres 4. Wartości przetargów międzynarodowych z podziałem na organizacje zamawiające (w mld USD)

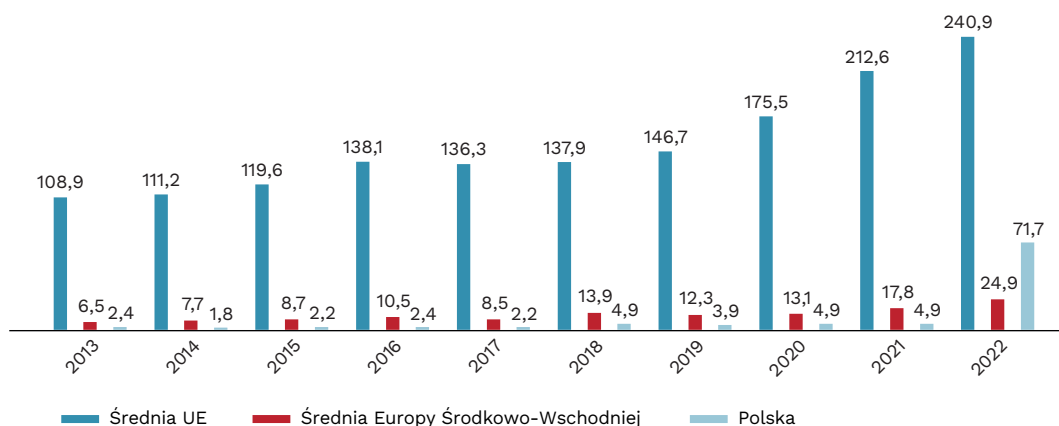
Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie danych ONZ (www16).

W 2022 r. wystąpiły wzrosty zamówień wśród głównych organizacji. UNICEF powiększyła zamówienia o 203 mln USD do 7,4 mld USD. W przypadku WFP wzrost był większy – z 4,9 mld USD w 2021 r. do 6,0 mld USD w 2022 r. Obecnie to druga co do wielkości organizacja dokonująca zakupów. UNICEF kontynuował zakupy głównie w zakresie sprzętu medycznego i zaopatrzenia, odnotował równocześnie spadek obrotów w zakupie leków, środków antykonceptyjnych i szczepionek, który był związany w głównej mierze z pandemią COVID-19. W przypadku WFP wzrost był napędzany głównie przez zwiększone zakupy produktów spożywczych i napojów w związku z rosnącą pomocą żywnościową w odpowiedzi na trwające kryzysy w Afganistanie i na Ukrainie.

Polska w przetargach międzynarodowych

Polska w globalnych rankingach nadal plasuje się na stosunkowo odległych pozycjach. W 2022 r. obserwujemy znaczący wzrost wartości zamówień z 4,9 mln USD do 71,7 mln USD, co przełożyło się na wzrost udziału Polski w ogólnej wartości przetargów z 0,02 proc. do 0,24 proc. Efektem tego jest skok w rankingu ogólnym z 158. na 70. miejsce. Mimo to wartość realizowanych zamówień z przetargów międzynarodowych jest nadal ponad trzykrotnie niższa niż średnia Unii Europejskiej. Warto jednak zauważyć, że po raz pierwszy od dekady Polska przoduje w wartości przetargów nad innymi krajami Europy Środkowo-Wschodniej, np. Węgrami czy Czechami. Średnia w Polsce jest trzykrotnie wyższa niż średnia w 11 krajach Europy Środkowo-Wschodniej.

Wykres 5. Wartość zamówień ONZ z podziałem na kraje

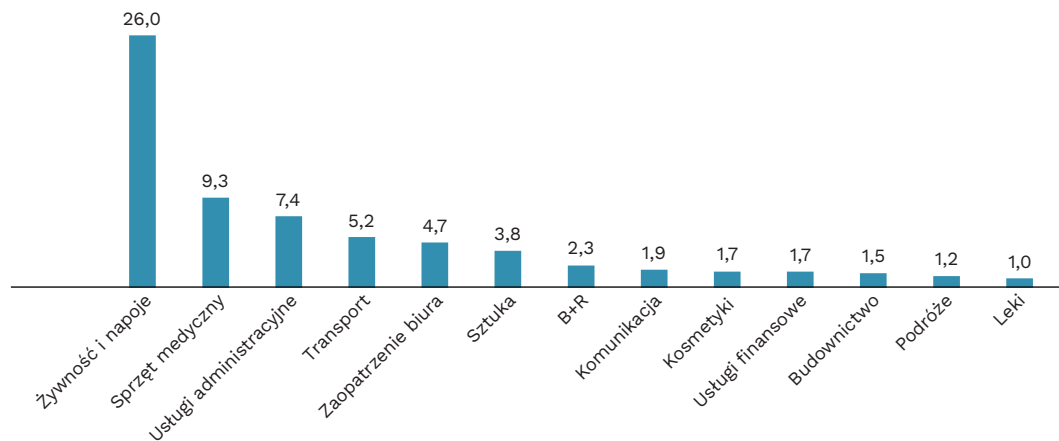

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie danych ONZ (www16).

Wzrost wartości przetargów międzynarodowych w Polsce jest związany z wojną w Ukrainie. W 2022 r. wzrosło zapotrzebowanie na sprzęt medyczny, żywność oraz transport. To główne kategorie w polskich przetargach międzynarodowych – 26 mln USD to wartość żywności, 9,3 mln USD – sprzętu medycznego, a 5,2 mln USD – transportu. Głównymi organizacjami, do których Polska była dostawcą, są WFP (40 proc.), UNICEF (17 proc.) i WHO (14 proc.). Oznacza to, że większość przetargów międzynarodowych w Polsce skupiała

się na działaniach pomocowych – przede wszystkim w bezpośredniej formie, takich jak dostarczanie leków czy żywności dla potrzebujących, ale również usług związanych z przyjmowaniem imigrantów w Polsce.

Wykres 6. Wartość przetargów międzynarodowych w Polsce z podziałem na kategorie (w mln USD)

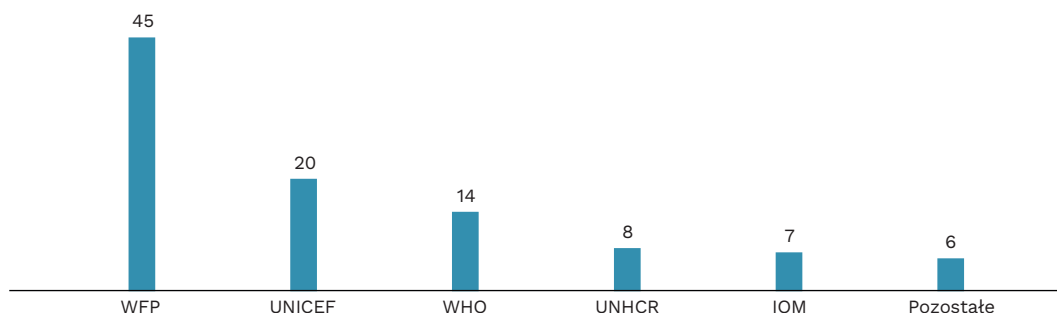
Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie danych ONZ (www16).

Polskie przedsiębiorstwa były partnerami działań WFP i UNICEF. Kwota przetargów wyniosła 43,3 mln USD, co stanowiło 65 proc. wartości wszystkich zamówień międzynarodowych realizowanych przez przedsiębiorstwa w Polsce. Wśród firm, które zaangażowały się w przetargi międzynarodowe można wskazać:

- 1) Lubawa SA** – spółka akcyjna zajmująca się wytwarzaniem i sprzedażą tkanin wykorzystywanych w branżach: reklamowej, motoryzacyjnej, medycznej, mundurowej i militarnej. Dostarcza swoje produkty do ponad 40 państw. Przedsiębiorstwo w 2014 r. wzięło udział w przetargu na dostawy namiotów i zakwalifikowało się na listę dostawców, jako jedna z nielicznych europejskich firm. Obecnie zaś koncentruje się na realizacji międzynarodowych przetargów związanych z konfliktem w Ukrainie. Jednym z kluczowych czynników sukcesu na skalę międzynarodową spółki było osiągnięcie pozytywnego wyniku certyfikacji w zakresie badań laboratoryjnych przeprowadzanych przez ośrodki w Belgii i Francji.
- 2) Data Walk** – polska spółka notowana na GPW, działająca w sektorze nowych technologii, twórca platformy DataWalk, która ma zastosowanie m.in. w analizie śledczej w sektorze publicznym i finansowym. W marcu 2022 r. spółka podpisała z ONZ kontrakt w zakresie wykorzystania systemu DataWalk w projektach związanych z bezpieczeństwem

i porządkiem międzynarodowym, z którego będą mogły korzystać agendy ONZ ([www4](#)). Realizacja zamówienia jest również częściowo powiązana z sytuacją w Ukrainie: dostarczane oprogramowanie może być wykorzystywane w celach kontrwywiadowczych, wspomagających działania na wschodniej granicy NATO. Zarząd DataWalk ocenia, że widać ogromną zmianę w podejściu do bezpieczeństwa i pociągnie to za sobą bardzo duże inwestycje w tym obszarze ([www5](#)).

Wykres 7. Organizacje ONZ inwestujące w Polsce – udział w wartości zamówień w 2022 r. (w proc.)

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie danych ONZ ([www16](#)).

Wyniki badań PIE wskazują, że polskie firmy bardzo rzadko biorą udział w przetargach międzynarodowych i mają niewielką wiedzę na ich temat

([www6](#)). W ankiecie przeprowadzonej wśród średnich i dużych firm 89 proc. badanych nie planuje udziału w przetargach międzynarodowych. Wśród najczęściej wymienianych przyczyn znajdują się: działalność wyłącznie na rynku krajowym (82 proc.), brak wystarczających zasobów organizacyjnych (65 proc.), rzeczowych i finansowych (po 58 proc.), brak wiedzy o możliwości udziału w przetargach międzynarodowych oraz bariera językowa (po 40 proc.), a także brak znajomości miejsc, w których można szukać szczegółowych informacji o przetargach międzynarodowych (35 proc.). Najwięcej firm, które nie brały udziału w przetargach międzynarodowych i nie planują w nich uczestniczyć było wśród przedsiębiorstw handlowych (94 proc.).

Badania PIE potwierdzają dane ONZ nt. głównych dostawców z Polski – **6 firm odpowiada za ponad 50 proc. rynku przetargów międzynarodowych**, a dwie największe za ponad 33 proc. To Sokółów SA (13,1 mln USD) i SNS Foods sp. z o.o. (10,8 mln USD) – firmy zajmujące się sektorem żywnościowym. Dużymi graczami na rynku są też Stryker Polska (5,9 mln USD) i Famed Żywiec (2,1 mln USD) – firmy dostarczające wyposażenie medyczne. Jednym z głównych wyzwań dla tych podmiotów będzie powtórzenie dobrego wyniku

związanego z przetargami ponad rok po rozpoczęciu inwazji na Ukrainę. Kluczowym wyzwaniem pozostaje kwestia wsparcia zaangażowania większej liczby przedsiębiorstw w rynek przetargów międzynarodowych.

Tabela 2. Główni dostawcy z Polski

Udział sektora w wartości całkowitej	Sektor	Przedsiębiorstwo	Wartość zamówień (w mln USD)	Udział w sektorze (w proc.)
32 proc.	Żywność	Sokołów SA	13,1	50
		SNS Foods sp. z o.o.	10,8	41
		Makarony Polskie SA	2,0	8
		Acute Trading sp. z o.o.	0,1	0
		Pozostałe	0,3	1
13 proc.	Usługi zarządcze	Baltic Data Science sp. z o.o.	2,7	25
		Adecco Poland sp. z o.o.	2,6	24
		Yava Wspólna sp. z o.o.	0,5	5
		Pozostałe	5,2	46
13 proc.	Wyposażenie medyczne	Stryker Polska sp. z o.o.	5,9	56
		Famed Żywiec sp. z o.o.	2,1	20
		Vermeiren Polska sp. z o.o.	0,6	6
		Okadel sp. z o.o.	0,5	5
		Pozostałe	1,5	13

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie danych ONZ (www16).

Wsparcie polskich przedsiębiorstw w przetargach międzynarodowych

Zaangażowanie przedsiębiorstw w międzynarodowe zamówienia publiczne może zaowocować szeregiem korzyści dla firm.

Polityka Insight wskazuje, że głównymi zaletami przystępowania do międzynarodowych przetargów są kwestie finansowe ([www7](#)). Znaczenie mają również korzyści operacyjne obejmujące ekspansję na rynki zagraniczne, nawiązywanie nowych relacji biznesowych oraz zdobywanie nowych kontraktów. Zaangażowanie w przetargi znacząco umacnia pozycję firmy na arenie międzynarodowej. Co więcej, przedsiębiorstwa wskazują na wartość wizerunkową, która wynika ze współpracy z renomowanymi organizacjami międzynarodowymi oraz na korzyści związane z rozwojem kapitału ludzkiego. Realizacja kontraktów umożliwia zdobywanie nowych kwalifikacji i kompetencji przez pracowników.

Od czasu transformacji ustrojowej polski eksport rósł znacząco i był jednym z czynników szybkiego wzrostu gospodarczego ([www8](#)). W 2019 r., przed pandemią COVID-19, wartość polskiego eksportu wynosiła 45 proc. PKB. Prawie 60 proc. polskiego eksportu było związane z integracją ze światowym systemem produkcji, np. strefa wolnego handlu w UE.

Mimo to przedsiębiorstwa z Polski nie są aktywne i stosunkowo rzadko składają oferty w przetargach międzynarodowych. Polska, jako członek ONZ czy UE, finansuje ich działanie, w tym kontrakty. Równocześnie polskie przedsiębiorstwa nie wykorzystują szans wynikających z ich organizacji. **Struktura zamówień publicznych ONZ sugeruje, że polskie firmy powinny odgrywać zdecydowanie większą rolę.** Do kluczowych sektorów należą m.in. budownictwo i powiązane usługi (12 proc. w 2022 r.) czy transport i magazynowanie (prawie 10 proc. w 2022 r.). Ponad 20 proc. zamówień stanowią sektory, w których Polska dysponuje dużym potencjałem. Ministerstwo Rozwoju i Technologii (MRiT) zidentyfikowało siedem głównych barier utrudniających aktywność na rynku międzynarodowym. Są to:

- zbyt duże wartości zamówień w stosunku do możliwości finansowych firm,
- dostępność rynków,
- duża konkurencja,

- umowy stałe,
- biurokracja,
- koszty wejścia,
- wymagania techniczne.

Wbrew pozorom bariery wejścia nie są znaczące. Analizy MRIT podkreślają, że organizacje FAO, UNDP, UNHCR, OECD czy WTO w swoich zamówieniach tworzą małe bariery ([www9](#)). Polskie firmy mogą z powodzeniem ubiegać się o zlecenia od 20 organizacji międzynarodowych, a rekomendacje obejmują 5 kategorii towarów i usług. Ministerstwo prognozuje, że aktywność mogą zwiększyć dostawcy usług cateringowych i artykułów żywnościowych, sprzętu komputerowego i usług IT, producenci produktów chemicznych, firmy świadczące usługi związane z architekturą i budownictwem czy usługi transportowe. Przy większym zaangażowaniu polskich firm jest możliwe utrzymanie bądź powiększenie udziału Polski w tym rynku w 2024 r.

Administracja powinna podjąć działania operacyjne na rzecz wzmocnienia partycypacji polskich przedsiębiorstw w przetargach międzynarodowych.

Monitoring rynku zamówień międzynarodowych jest kosztowny i czasochłonny. Wsparcie może się opierać na sprawnej komunikacji dostępnych przetargów, jak również doradztwa w zakresie formalnego składania oferty. Kluczową rolę odgrywają działania informacyjne dotyczące organizacji, platform zakupowych oraz zasad obowiązujących przy udzielaniu zamówień publicznych. Ministerstwo Rozwoju (MR), Ministerstwo Spraw Zagranicznych (MSZ), Polska Agencja Inwestycji i Handlu (PAIH) oraz Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości (PARP) angażują się w organizowanie szkoleń, targów, konferencji, a także prowadzą portale informacyjne oraz wydają specjalistyczne publikacje tematyczne.

Ważnym kierunkiem działań jest harmonizacja krajowego prawa zamówień publicznych z zasadami międzynarodowymi.

Polityka Insight wskazuje, że przedsiębiorcy obawiają się formalnych procedur związanych z udziałem w przetargach międzynarodowych, co wynika z doświadczeń na rynku krajowym ([www10](#)). Procedury i sposób zorganizowania postępowań w organizacjach międzynarodowych mogą się różnić. W celu zapewnienia równych warunków prawo Unii Europejskiej ustanawia zharmonizowane regulacje w zakresie zamówień publicznych. Te zasady określają metody, za pomocą których władze publiczne oraz administracja dokonują zakupu towarów, realizacji robót budowlanych i świadczenia usług. Regulacje te w Polsce są dopiero adaptowane ([www11](#)).

Nowym kierunkiem jest również certyfikacja wykonawców międzynarodowych zamówień publicznych.

Certyfikaty będą zastępować dokumenty oraz oświadczenia wymagane w toku postępowania przetargowego. Będą poświadczać, że wykonawca posiada zdolności i zasoby, np. niezbędne doświadczenie, wykwalifikowaną kadrę, niezbędne do realizacji wskazanej w certyfikacie kategorii zamówień publicznych. Ministerstwo Rozwoju i Technologii, które jest wnioskodawcą projektu ustawy, szacuje że takie rozwiązanie ułatwi dostęp do zamówień publicznych firmom z sektora małych i średnich przedsiębiorstw ([www12](#)).

Sukces w przetargu międzynarodowym za pierwszym razem jest bardzo rzadki. To oznacza, że włożony wysiłek oraz zainwestowane zasoby nie zawsze przyniosą rezultaty. To zniechęca do prób zdobycia kolejnych zamówień. Implementacja mechanizmu wsparcia, w formie szybkich pożyczek lub częściowego zwrotu poniesionych kosztów, mogłaby motywować firmy, w szczególności te z sektora małych i średnich przedsiębiorstw, do ubiegania się o zamówienia publiczne od organizacji międzynarodowych. W sytuacji gdy firma zdobywa zamówienie, zwracałaby określony procent pożyczki ministerstwu.

Funkcjonujące dziś instrumenty finansowe są mało popularne. Obecnie we wsparcie dla przedsiębiorstw biorących udział w międzynarodowych przetargach zaangażowane są dwie instytucje: Bank Gospodarstwa Krajowego i Korporacja Ubezpieczeń Kredytów Eksportowych (KUKE) ([www13](#)). Instrumenty BGK dotyczą m.in. gwarancji bankowych – bank zobowiązuje się samodzielnie do wypłaty środków, gdy zleceniodawca nie wywiąże się ze swoich zobowiązań. Istnieje także możliwość wykupu przez bank wierzytelności, gdy kontrakt międzynarodowy zakłada rozliczenie z wykorzystaniem kredytu. BGK daje również możliwość wsparcia w przypadku, gdy kontrakt przewiduje akredytywę – wówczas pełni rolę banku eksportera. KUKE działa w obszarze ubezpieczeń umów międzynarodowych. Zabezpieczenie dotyczy kredytu eksportera, wykupu wierzytelności czy kredytu dla nabywcy. Instytucja daje również gwarancje przetargowe, zwrotu pożyczki oraz wykonania kontraktu. Istnieje też możliwość nabycia gwarancji dotyczących rozliczeń z wykorzystaniem akredytywy.

Oprócz administracji działania muszą podejmować też przedsiębiorcy – łącząc się w konsorcja. Obecnie około 11 proc. przetargów w UE jest realizowanych poprzez konsorcja. Współpraca otwiera pole do poprawy efektywności kosztowej oraz podniesienia jakości towarów i usług ([www14](#)). Polityka Insight wskazuje, że wydłużony czas reakcji na zaproszenia ze strony instytucji publicznych stanowi barierę, którą można przezwyciężyć za sprawą aktywnej postawy Ministerstwa Rozwoju (MR) czy Ministerstwa Spraw Zagranicznych (MSZ) ([www15](#)). Aktywna promocja współpracy administracji publicznej z sektorem prywatnym na wszystkich szczeblach mogłaby przyczynić się do tworzenia partnerstw i konsorcjów, co z korzyścią wpłynęłoby również na funkcjonowanie instytucji publicznych, poprzez poznanie nowych rozwiązań czy dobrych praktyk.

Aby osiągnąć sukcesy w niektórych branżach, Polska musi zwiększyć nakłady na badania i rozwój. Wydatki w tym sektorze mogą okazać się kluczowe w perspektywie utrzymania wzrostu, co obserwowaliśmy w ostatnich latach. Obecnie wydatki na B+R w tym sektorze są na 11. miejscu w Europie, a wartość produkcji farmaceutyków w Polsce w 2020 r. wynosiła 2 343 mln EUR, co plasowało nasz kraj na 16. miejscu w Europie.

Bibliografia

- (www1) <https://www.worldbank.org/en/news/feature/2020/03/23/global-public-procurement-database-share-compare-improve> [dostęp: 03.11.2023].
- (www2) https://single-market-economy.ec.europa.eu/single-market/public-procurement/international-public-procurement_en [dostęp: 03.11.2023].
- (www3) <https://www.gov.pl/attachment/c9a1ef5d-67b4-4b1b-808d-70d65fba9027> [dostęp: 03.11.2023].
- (www4) <https://www.pb.pl/datawalk-ma-kontrakt-z-onz-1143725> [dostęp: 03.11.2023].
- (www5) <https://www.parkiet.com/technologie/art35842091-datawalk-ma-otwarte-drzwi-na-umowy-z-onz> [dostęp: 03.11.2023].
- (www6) https://pie.net.pl/wp-content/uploads/2023/05/MIK_05-2023.pdf [dostęp: 03.11.2023].
- (www7) https://www.politykainsight.pl/_resource/multimediuum/20200896 [dostęp: 03.11.2023].
- (www8) <https://pie.net.pl/wp-content/uploads/2021/02/PIE-Transformacja-eksportu.pdf> [dostęp: 03.11.2023].
- (www9) <https://www.gov.pl/web/rozwoj-technologie/miedzynarodowe-zamowienia-publiczne> [dostęp: 03.11.2023].
- (www10) https://www.politykainsight.pl/_resource/multimediuum/20200896 [dostęp: 03.11.2023].
- (www11) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=celex%3A31989L0665> [dostęp: 03.11.2023].
- (www12) <https://www.gov.pl/web/premier/projekt-ustawy-o-certyfikacji-wykonawcow-zamowien-publicznych-oraz-zmianie-niektorych-innych-ustaw> [dostęp: 03.11.2023].
- (www13) https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwjD0e3voZOCaXVi_7sIHY4BCvEQFn0ECaGQAw&url=https%3A%2F%2Fwww.gov.pl%2Fattachment%2F972ed0dc-1f0c-471b-9c14-3461fcb77a2f&usq=AOvVaw3sJtOCdgm0-3VgMNRQlVENO&opi=89978449 [dostęp: 03.11.2023].
- (www14) https://single-market-economy.ec.europa.eu/single-market/public-procurement_en [dostęp: 03.11.2023].
- (www15) https://www.politykainsight.pl/_resource/multimediuum/20200896 [dostęp: 03.11.2023].
- (www16) https://www.ungm.org/Shared/KnowledgeCenter/Pages/asr_data [dostęp: 03.11.2023].

Spis tabel i wykresów

SPIS TABEL

Tabela 1. Globalni liderzy zamówień publicznych 2022 r.	10
Tabela 2. Główni dostawcy z Polski	16

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Globalny rynek zamówień publicznych z podziałem na towary i usługi (w mld USD)	7
Wykres 2. Struktura międzynarodowych dostawców zamówień publicznych w 2022 r. z podziałem na kontynenty (w mln USD)	8
Wykres 3. Wartość przetargów ONZ z podziałem na rodzaj krajów	11
Wykres 4. Wartości przetargów międzynarodowych z podziałem na organizacje zamawiające (w mld USD)	12
Wykres 5. Wartość zamówień ONZ z podziałem na kraje	13
Wykres 6. Wartość przetargów międzynarodowych w Polsce z podziałem na kategorie (w mln USD).	14
Wykres 7. Organizacje ONZ inwestujące w Polsce – udział w wartości zamówień w 2022 r. (w proc.).	15

Polski Instytut Ekonomiczny

Polski Instytut Ekonomiczny to publiczny *think tank* ekonomiczny z historią sięgającą 1928 roku. Jego obszary badawcze to przede wszystkim makroekonomia, energetyka i klimat, handel zagraniczny, foresight gospodarczy, gospodarka cyfrowa i ekonomia behawioralna. Instytut przygotowuje raporty, analizy i rekomendacje dotyczące kluczowych obszarów gospodarki oraz życia społecznego w Polsce, z uwzględnieniem sytuacji międzynarodowej.

